

'תני ר' פלוני' – ברייתות על שם אמוראים

שבת (קו ע"א)

וכל המקלקלין פטורין. **תני רבי אבהו קמיה דרבי יוחנן**: כל המקלקלין פטורין, חוץ מחובל ומבעיר. אמר ליה: פוק תני לברא, חובל ומבעיר אינה משנה

בכורות (יד ע"ב)

... אבל חכ"א: אם מתו - יקברו. מאן חכמים? תנא דבי לוי הוא, **דתנא דבי לוי**: הכל היו בכלל העמדה והערכה, ואפילו בעל מום מעיקרו.

עירובין (נד ע"ב)

תנא דבי רב ענן: מאי דכתיב רכבי אתנות צחרות ירבי על מדין [והולכי על דרך שיחו]. רכבי אתנות, אלו תלמידי חכמים, שמהלכין מעיר לעיר וממדינה למדינה ללמוד (בו) תורה. צחרות - שעושין אותה כצהרים. ירבי על מדין - שדנין דין אמת לאמיתו. והלכי - אלו בעלי מקרא. על דרך - אלו בעלי משנה, שיחו - אלו בעלי תלמוד, שכל שיחתן דברי תורה.

עירובין (פו ע"א)

אמר רב נחמן, **תנא דבי שמואל**: דבר הניטל בשבת - אוסר, דבר שאינו ניטל בשבת - אינו אוסר.

'תני ר' פלוני' – ברייתות על שם אמוראים

שבת (כד ע"ב - כה ע"א)

אין שורפין קדשים ביום טוב. מנהני מילי?

אמר חזקיה, וכן **תנא דבי חזקיה**: אמר קרא ולא תותירו ממנו עד בקר והנתר ממנו עד בקר, שאין תלמוד לומר עד בקר, מה תלמוד לומר עד בקר - בא הכתוב ליתן לו בקר שני לשריפתו.

אביי אמר: אמר קרא עלת שבת בשבתו - ולא עולת חול בשבת, ולא עולת חול ביום טוב.

רבא אמר: אמר קרא הוא לבדו יעשה לכם, הוא - ולא מכשירין, לבדו - ולא מילה שלא בזמנה, דאתיא בקל וחומר.

רב אשי אמר: (שבת) שבתון עשה, והוה ליה יום טוב עשה ולא תעשה, ואין עשה דוחה את לא תעשה ועשה.

'תני ר' פלוני' – ברייתות על שם אמוראים

חנוך אלבק (מבוא לתלמודים, עמ' 28)

ברייתות אלו על שם אמוראים שונות מן הברייתות הסתמיות בזה שהן **על פי רוב קצרות ואין בהן מחלוקת ואף לא נזכר בהן שום תנא**, ואילו הברייתות הסתמיות רובן ארוכות ויש בהן מחלוקת ונזכרו בהן תנאים.

תוכנן וצורתן של הברייתות האלו מעידים עליהן שהן חדשות (עי' להלן עמ' 34) והובאו על שם האמוראים ששנו או שסידרו אותן, ואילו הברייתות הסתמיות עתיקות ופתיחתן: 'תנו רבנן' או 'תניא'.

'תני ר' פלוני' – ברייתות על שם אמוראים

חנוך אלבק (מבוא לתלמודים, עמ' 30)

יתר על כן: **אמוראים הרבה לא החשיבו הברייתות על שם אמוראים כדרך שהחשיבו הברייתות הסתמיות.** שכן ידוע שאין האמוראים רשאים לחלוק על ברייתות, ודרך התלמוד להקשות על דבריהם מן הברייתות הנוגדות להן. אבל **יש שאמוראים חולקים על ברייתות שנשנו על ידי אמוראים ואף התלמוד אינו מקשה עליהם מברייתות אלו אלא מביא אותן יחד עם מאמרי האמוראים** כדרך שהוא מביא מחלוקות בין האמוראים. לדוגמא: ברכות יא, א: תני רב יחזקאל עשה כדברי בית שמאי – עשה וכו', רב יוסף אמר עשה כדברי בית שמאי, לא עשה ולא כלום.

'תני ר' פלוני' – ברייתות על שם אמוראים

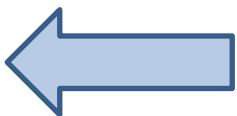
חנור אלבק (מבוא לתלמודים, עמ' 31)

וכן מוצאים שהביאו ראייה מברייתא סתמית לברייתא על שם אמורא:

ערובין פו, א: אמר רב נחמן תנא דבי שמואל וכו' תניא נמי הכי וכו',

וכן ראייה בסוכה כו, א לתני רמי בר יחזקאל.

מכאן שלא העריכו הברייתות של האמוראים כברייתות הסתמיות.

'תני ר' פלוני' – ברייתות על שם אמוראים

חנוך אלבק (מבוא לתלמודים, עמ' 31)

טעמו של הדבר שברייתות על שם האמוראים לא היו חשובות הרבה בעיני אמוראים כברייתות גמורות, נראה **משום שאמוראים שוני הברייתות הוסיפו עליהן את דבריהם ושיטותיהם**, לפיכך הרשו לעצמם אמוראים לחלוק עליהן מאחר שיש בהן גם דעות והוספות של השונים והמסדרים.

וזוהו שאמרו כמה פעמים, שאמוראים אמרו מאמר זה ואף שנו כך בברייתות שלהם, כגון: אמר חזקיה וכן תנא דבי חזקיה (שבת כד, ב...)

'תני ר' פלוני' – ברייתות על שם אמוראים

חנוך אלבק (מבוא לתלמודים, עמ' 33-34)

כשם שלא הקשו מברייתות אלו על האמוראים החולקים עליהן,
כך לא הביאו בבבלי ראיה מהן, ולא אמרו: 'תניא כוותיה דר'
פלוני', ובמקום שאין מחלוקת אמוראים לא אמרו 'תניא נמי הכי',
דתני ר' חייא וכיוצא בו, אלא במקומות שברייתות הללו מסייעות
לאמוראים אמרו פעמים: תני ר' חייא לסיועיה לר' פלוני (שבת כ,
א...)
... ופעמים הרבה אמרו: אמר ר' פלוני וכן תני ר' פלוני...

כל מה שאמרנו על ערכן של הברייתות שהובאו על שם אמוראים
כוחו יפה אף לגבי הברייתות שהרצו 'התנאים' לפני האמוראים...